

Nr 22.

Av herr **Hage**, om införande i förordningen om landsting av bestämmelse angående inskränkning i visst fall av tjänstgöringstiden för landstingsmän och deras suppleanter.

Det torde vara ett genom erfarenheten ådagalagt faktum, att det är en synnerligen svår uppgift att vid formulerande av nya lagar och förordningar åstadkomma en sådan lagtext, att densamma alltid på ett fullt tydligt och omissförståeligt sätt säger ifrån, huru det skall förfaras vid *alla* tänkbara kombinationer av fall inom lagens eller förordningens verkningsområde. Det inträffar därför ej så sällan, att, sedan en lag eller förordning någon tid ägt giltighet, man helt plötsligt står inför ett eller annat av lagstiftarne ej förutsett fall, där lagtexten högst otillfredsställande, ja kanske icke alls ger tillkänna, huru lagen skall tillämpas. Givetvis är det då av största vikt, att lagtexten fortast möjligt förtydligas eller tilläggsbestämmelser tillskapas, så att lagen eller förordningen i största möjliga mån giver besked om, huru vid tveksamma fall skall förfaras. Och det ligger så mycket mera vikt vid, att sådana åtgärder fortast vidtagas, som en fortsatt underlåtenhet att göra något åt saken lätt inbjuder till vidlyftiga tolkningsstrider, i vilka objektiviteten kanske mer än en gång får vika för de subjektiva intressesynpunkterna. Ett korrektiv mot sådana eventualiteter — fastän ett ej fullt effektivt sådant — gives ju visserligen, i det att såväl beslut, som fattas av parlamentarisk församling, som utslag och domar av lägre myndighet i allmänhet passera flera dömande instanser eller ock klagovägen kunna underställas administrativ domsrätts prövning. Men givetvis är det lyckligare, om lagar och förordningar i största möjliga utsträckning äro så utformade, att den administrativa domsrättens inskrifande i minsta möjliga mån kommer till användning eller, med andra ord sagt, att de formuleras så — eventuellt genom en småningom

skeende kompletteringslagstiftning — att de ej kunna giva anledning till olika uppfattning, om huru de skola tolkas.

En av de förordningar, som i någon mån torde vara i behov av vissa förtydliganden och tillägg av ovan nämnt slag, är vår nu gällande landstingsförordning. Som motiv för ett dylikt påstående vågar jag särskilt hänvisa till vissa beslut, fattade av Norrbottens läns landsting, vilka beslut särskilt peka på befintligheten av vissa luckor i lagstiftningen angående landsting.

Inom nämnda institution beslöts år 1912 en omläggning av valkretsindelningen. Genom denna omläggning sammanslogos enmansvalkretsarne Piteå och Haparanda städer till en tvåmansvalkrets. Vidare sammanfördes Arvidsjaurs tingslags tvåmansvalkrets med Arjeplogs tingslags enmansvalkrets till en tvåmansvalkrets. Och slutligen uppdelades Gällivare—Juckasjärvi tingslags sexmansvalkrets på så sätt, att av Gällivare tingslag bildades en fyramansvalkrets, under det att Juckasjärvi tingslag sammanslogs med Karesuando tingslags enmansvalkrets till en tremansvalkrets. Denna valkretsindelning skall, enligt landstingets beslut, träda i kraft, vad Arvidsjaurs och Arjeplogs tingslags valkrets beträffar, år 1916, men med avseende å övriga av ändringen berörda valkretsar år 1914.

Nu inträffar emellertid det förhållandet, att Karesuando enmansvalkrets valde landstingsman år 1912 för 4 år, alltså till 1916. Men från och med år 1914 sammanslås valkretsen med Juckasjärvi tingslags valkrets, tillhörande den årsgrupp, som ej valde landstingsmän 1912, och den nybildade tremansvalkretsen Juckasjärvi—Karesuando väljer då, d. v. s. år 1914, 3 landstingsmän. Givetvis bör då den inom Karesuando valkrets valde landstingsmannens mandat från och med år 1914 upphöra att gälla, oaktat han valts för 4 år, ty dels upphör Karesuando att från och med 1914 vara egen valkrets, dels kommer i annat fall Karesuando tingslag att under två år vara dubbelrepresenterat inom landstinget.* Emellertid finnes i den nuvarande landstingsförordningen ingenstädes något stadgande därom, att *vid jämkningar av valkretsindelningen mandattiden för vald landstingsman kan förkortas*. Det torde därför vara lämpligt, att i förordningen inryckas bestämmelser

* Likaså böra år 1916, då Arvidsjaurs och Arjeplogs valkretsar sammanslås, de två år 1914 inom Arvidsjaur valda landstingsmännens mandat upphöra och ny valförrättning verkställas för hela den nybildade valkretsen, ty, efter som den i Arjeplog år 1912 valde landstingsmannens mandat utgår 1916, kommer i annat fall Arjeplogs tingslag att under år 1916 och 1917 bli orepresenterat i landstinget eller, kanske rättare, bli representerat av två landstingsmän, som valts endast av valmän inom Arvidsjaur.

härom. Även kunde möjligen ifrågasättas, om ej dessa bestämmelser borde givas sådan formulering, att man på samma gång erhöle bestämda grunder för verkställandet av jämkningar i representationen inom landstinget (eller eventuellt även inom stadsfullmäktige) för de fall, då viss landstingsvalkrets eller del av landstingsvalkrets inkorporeras med stad, som ej väljer landstingsmän eller med stad, som för val av landstingsmän tillhör annan årsgrupp än den inkorporerade landstingsvalkretsen. Vid utarbetandet av dessa bestämmelser borde då fastställas den grundprincipen, att dubbelrepresentationen i landsting för valkrets eller del av valkrets alltid undvikas samt att sådan valkrets eller del av valkrets, som inkorporeras med stad, som genom stadsfullmäktige väljer till Första kammaren, ej får samtidigt ha representation i landstinget och i stadsfullmäktige. Emellertid har jag i mitt slutyrkande till denna motion ej ansett mig böra upptaga detta senare spørsmål, i synnerhet som det är en synnerligen vidlyftig fråga och i övrigt kanske lämpligast bör kunna behandlas i samband med en eventuellt blivande reglering av inkorporeringsförfarandet.

Nu gällande landstingsförordning innehåller med avseende på grunderna för jämkningar i valkretsindelningen följande bestämmelser (§ 2 mom. 6, punkt 3):

»Varda de förhållanden, vilka legat till grund för den fastställda ordningen, så ändrade, att jämkning däri påkallas eller finnes eljest sådan jämkning nödig, äge landstinget på Kungl. Maj:ts befallningshavandes förslag eller efter inhämtande av dess yttrande verkställa jämkningen.»

Härav framgår — såvitt jag kan finna — att Kungl. Maj:t och Riksdagen avsett att genom förordningen framskapa möjligheter att verkställa behövliga jämkningar i valkretsindelningen icke blott inom respektive årsgrupper av landstingsvalkretsar utan även mellan valkretsar, som välja på olika tider. Men är detta Kungl. Maj:ts och Riksdagens uppfattning, då kan det finnas skäl för ett yrkande på, att förordningen kompletteras genom bestämmelser, som fastslå, att mandattiden kan inskränkas för vald landstingsman i de fall, då vissa jämkningar av valkretsindelningen göra sådana inskränkningar nödvändiga, och det finnes så mycket större skäl för ett sådant yrkande, som frånvaron av sådana bestämmelser framförts som motiv för den uppfattningen, att man med nu gällande bestämmelser ej skulle äga rätt verkställa jämkningar

emellan landstingsvalkretsar, som välja landstingsmän *olika år*, utan att jämkningen måste inskränkas *inom respektive årsgrupper* av landstingsvalkretsar.

Det bör alltså, enligt min uppfattning, fullt tillfredsställande i landstingsförordningen klargöras, *hurvida* en landstingsman, som valts för 4 år, förlorar sitt mandat, om hans valkrets från och med tredje året sammanslås med en annan valkrets och om inom den nybildade valkretsen från och med sistnämnda år nya landstingsmän väljas *eller* om förstnämnda landstingsman, oavsett nämnda omläggning av valkretsarne, behåller sitt mandat hela tiden ut, alltså i 4 år. Ett landsting, sammansatt till någon del enligt senare alternativet, torde emellertid knappast kunna anses lagligt sammansatt, alldenstund viss del av landstingsområdet är dubbelrepresenterat och dessutom inom landstinget finnes en representant för en valkrets, som ej längre existerar. Av dessa skäl har jag anledning antaga, att Kungl. Maj:t och Riksdagen vid lagtextens formulerande utgått från, att skeende valkretsjämkningar ej under några förhållanden borde få föranleda dubbelrepresentation, ej ens under någon kortare tid för någon valkrets. Men undvikande av dubbelrepresentation i sådana fall förutsätter, som sagt, att mandattiden för vald landstingsman kan förkortas. Då emellertid ingen bestämmelse, vare sig i landstingsförordningen eller annorstädes, för närvarande finnes därom, att en sådan inskränkning i vald landstingsmans mandattid kan vidtagas, anser jag det av behovet påkallat, att en sådan bestämmelse införes i landstingsförordningen, och bör denna bestämmelse även omfatta suppleant. En sådan föreskrift, som alldeles säkert kommer att visa sig bliva allt mera av behovet påkallad, allt efter som omläggningar och jämkningar av valkretsindelningen befinnas bliva nödvändiga inom länen på grund av ändrade befolkningsförhållanden m. m., torde lämpligen kunna formuleras som ett tillägg till landstingsförordningens § 16, vilken paragraf innehåller bestämmelser om tjänstgöringstid för landstingsman. Ett tillägg till nämnda paragraf skulle lämpligen kunna formuleras på följande sätt:

»Sker under tjänstgöringstiden omläggning eller jämkning av valkretsindelning, är landstingsman och suppleant underkastad den inskränkning i tjänstgöringstidens längd, som en sådan omläggning eller jämkning kan anses böra medföra.»

Samtidigt kan ifrågasättas, om ej varje fullmakt, som för vald landstingsman eller suppleant utskrivs, bör innehålla ett påpekande, att vid jämkningar i valkretsindelning vald landstingsman eller suppleant är underkastad ovannämnda inskränkning i mandattidens längd.

Med hänvisning till vad jag här anfört samt med framläggande av ovanstående förslag till lagtext — justering av samma, i den mån sådan anses böra ske, hoppas jag, att vederbörande utskott verkställer — får jag alltså hemställa,

att Riksdagen ville besluta att i förordningen om landsting av den 21 mars 1862 införa en bestämmelse därom, att landstingsman och suppleant är underkastad den inskränkning i tjänstgöringstidens längd, som skeende omläggningar eller jämkning av valkretsindelning kunna föranleda.

Stockholm den 20 januari 1913.

Ernst Hage.

I motionen instämmer:

Linus Lundström.

Nr 23.

Av herr **Lindhagen**, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande av fast anställning åt personer, som stadigvarande äro sysselsatta med städning och rengöringsarbete hos statens verk och myndigheter.

Vid de nya löneregleringarna för statens ämbetsverk har man alldeles bortglömt städerskorna. Främsta anledningen därtill är nog, att de saknat inflytande och ej haft någon som fört deras talan. Möjligen skall man också åberopa, att deras arbete endast är att hänföra till sådana tillfälliga förrättningar, som böra betalas för tid eller efter ackord likaväl som beställda hantverksarbeten. Någon utredning förekommer icke hur städnings- och rengöringsarbetet är ordnat i de olika